

УДК 378.37.013.75

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/24.6>**Клєвцевич Н.А.**

кандидат економічних наук, доцент

Одеський національний економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2010-4814>

ОРГАНІЗАЦІЙНО ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

У статті розглянуті та проаналізовані основними програмні документи з циркулярної економіки в Україні. Проаналізована Національна стратегія управління відходами України до 2030 року, що передбачає імплементацію в державі найкращих європейських практик в сфері поводження з різними видами відходів. Визначені головні напрями державного регулювання у сфері поводження з відходами з урахуванням європейських підходів. Визначено, що інструментами реалізації Національної стратегії управління відходами України до 2030 року є плани управління відходами, які розробляються на трьох основних рівнях публічного управління: національному, регіональному та місцевому. В статті подана критична позиція автора щодо процесів підготовки та розробки цих планів на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою. Для упорядкування нормативно правового забезпечення, з яким прийдеться працювати, в рамках розробки відповідних планів управління відходами територіальним громадам запропоновано скористатися певним алгоритмом дій. Виділено проблеми, з якими можуть зіткнутися територіальні громади під час розробки планів дій з управління відходами. Розроблено рекомендації щодо запобігання та розв'язання згаданих вище ймовірних проблем для територіальних громад. Зроблено висновок, що забезпечення сталого розвитку територіальних громад у контексті трансформації її економічної системи до циркулярного типу неодмінно призведе до змін в економічній, соціальній, екологічних системах та потребуватиме певних правових та організаційних заходів.

Ключові слова: циркулярна економіка, організаційні умови, правові умови, бізнес-моделі, економіка замкнутого циклу, вартість, ланцюжок поставок, перехід, ресурси, відходи та повторне використання.

Постановка проблеми. З початку промислової революції та до теперішніх часів становлення та подальше функціонування всієї світової економічної система відбувалося на умовах лінійного типу виробництва та споживання, основна мета якої зводилася до того, що, природні системи створювали необхідні обсяги виробничих ресурсів, які потім лягали в основу створення товарів масового виробництва і перетворювалися на відходи після однократного використання. Така філософія розвитку та функціонування економічних систем наразі загрожує стабільності майбутнього всього людства і світової економіки загалом. На даний час людство споживає природних ресурсів вразі більше, ніж можемо відтворити. Разом із цим чисельність людства планети з кожним роком збільшується, а це буде стимулювати попит на ресурсоємні продукти. Для досягнення й підтримки рівноваги в екосистемі планети зараз активно впроваджується концепція сталого розвитку на різних рівнях публічного управління, яка включає три аспекти, такі як економічний, соціальний та екологічний. Однією з умов досягнення сталого розвитку, в тому числі на рівні окремих територіальних одиниць, є перехід до найбільш відповідального виробництва і споживання, а саме циркулярної економіки. Трансформація економічної системи, нашої держави, до циркулярного типу робить необхідним зміни в соціально-економічній політиці держави, зокрема в фінансовій, економічній, соціальній, фіскальній сферах, залучення інвестицій для розвитку замкнених циклів, а також потребує реформування інституціональної бази, що здатні забезпечити економічне зростання без шкоди навколишньому середовищу на основі положень циркулярної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепція економіки замкнутого циклу, або циркулярної економіки не є новою. Її дослідженню присвячено чимало робіт як вітчизняних так і зарубіжних учених. Тенденції та перспективи розвитку циркулярної економіки розглядаються в роботах Тамбовцевої Т., Мельник Л., Дегтерьової І., Ніколаєв С., Барицька К. М., які основний акцент в своїх дослідженнях роблять на проблеми кругової економіки в контексті конструктивних рішень запобігання зростанню відходів та дефіциту ресурсів. Пахомова Н. В., Рихтер К. К., Ветрова М. А. розглядають перехід до циркулярної економіки та замкнутим ланцюгам постачань як фактор сталого розвитку. Разом із цим, зазначимо, що проблематика циркулярної економіки постійно змінюється під впливом актуальних на сьогодні соціально-економічних та політичних обставин. Тому важливість дослідження питань передумов можливого переходу до економічних моделей циркулярного типу, зокрема в частині створення можливостей для імплементації її основних положень на практиці в рамках різноманітних конструкцій, обумовлює важливість теми даної наукової розробки.

Метою статті є розгляд та аналіз основних організаційно правових аспектів застосування концепції циркулярної економіки на місцевому рівні.

Виклад основного матеріалу. В Україні основними програмними документами з циркулярної економіки є наступні: Національна стратегія управління відходами до 2030 року, Національний план управління відходами до 2030 року, Стратегія державної екологічної політики України на період до 2030 року, Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року та план її реалізації, Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року.

Прийнята у 2017 році Національна стратегія управління відходами до 2030 року [1] передбачає імплементацію в Україні найкращих європейських практик в сфері поводження з різними видами відходів (промисловими, твердими побутовими, відходами АПК, будівельними, небезпечними та іншими видами відходів).

Реалізація стратегії здійснюватиметься в три етапи: перший – 2017–2018 роки, другий – 2019–2023 роки, третій – 2024–2030 роки. Перший та другий етапи стратегії направлені переважно на виконання заходів інституційного та організаційного характеру, а на третьому етапі передбачається реалізація інфраструктурних заходів щодо модернізації матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання з багаторазового використання природних ресурсів та перероблення і утилізації відходів. Відмітимо, що більшість завдань першого етапу стратегії не виконано досі. Розроблено та прийнято наразі лише один Закон "Про управління відходами" [2], ухвалення якого вважаємо довгоочікуваним та необхідним кроком назустріч цивілізованій Європі. Цей закон повинен зменшити шкідливий вплив сміття на довкілля і життя людей, а також наблизити поводження з відходами до стандартів Євросоюзу.

Але відмітимо, що Закон лише встановлює рамку нових сучасних правил функціонування системи управління відходами в Україні. А це означає, що на його основі необхідно розробляти низку інших необхідних секторальних законів.

Повертаючись до Стратегії відмітимо, що ситуація з її реалізацією у вкрай непростому стані. Фактично ні перший, ні другий етапи реалізації Стратегії не виконано. З 12 заходів першого етапу виконано фактично три. Постановою Уряду від 25 квітня 2018 р. № 313 утворено Координаційну раду з питань реалізації Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року. Виконання двох інших заходів першого етапу реалізації Стратегії пов'язане з утворенням робочих груп у профільному міністерстві та обласних державних адміністраціях для розроблення Національного плану. Цей документ, був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 117. Розроблення законопроектів, передбачених Стратегією на цьому етапі (про захоронення відходів; про спалювання відходів; про управління відходами видобувної промисловості; про побутові відходи; про відходи упаковки; про відпрацьовані нафтопродукти; про зняті з експлуатації транспортні засоби; про батареї, батареї та акумулятори; про відходи електронного та електричного обладнання та інших) Урядом протягом II півріччя 2019 року і до сьогодні не здійснюється. Внесено лише депутатські законопроекти (про батареї, батареї та акумулятори (реєстр. № 2352); про відходи електронного та електричного обладнання (реєстр. № 2350), які включені до порядку денного сесії Верховної Ради України у листопаді 2019 року, залишаються не розглянутими парламентом і досі.

На другому етапі реалізації Стратегії передбачено виконання 15 заходів. Жоден з них не виконано. Передбачені Стратегією цілі щодо запобігання утворення відходів також не були реалізовані, оскільки не було прийнято нормативно-правові акти щодо запрова-

дження екодизайну товарів для споживання, які довше функціонуватимуть та будуть більш пристосованими до повторного використання чи утилізації. Маємо сумнів, що було зменшено обсяги використання первинної сировини з 90 до 85 відсотків, а статистичні дані по цьому відсутні. По заходах щодо збільшення повторного використання відходів, в тому числі шляхом утворення центрів із збирання відходів для їх ремонту (насамперед відходів електричного та електронного обладнання) – також є сумнів, що відповідні цільові показники досягнуті, оскільки за ці 2–3 роки майже не чуто було про будь-які ініціативи органів влади чи місцевого самоврядування по стимулюванню повторного використання відходів.

Інструментами реалізації Стратегії визначено плани управління відходами. Плани управління відходами розробляються на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також на рівні підприємств, організацій та установ, тому досить важливо в процесі їхньої підготовки дотримуватися послідовності планування на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою (рис. 1).

Національні, регіональні та місцеві плани управління відходами розробляються на основі даних, отриманих у результаті статистичних спостережень, адміністративних даних центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також даних обліку та звітності підприємств, установ, організацій.

Національний план управління відходами до 2030 року, прийнятий КМУ 20 лютого 2019 року, є своєрідною "дорожньою картою" реалізації Національної стратегії управління відходами [3]. Він встановлює конкретні завдання і заходи, які дозволять Україні до 2030 року перейти до нової моделі поводження з відходами, до економіки замкненого циклу, яку застосовують провідні європейські країни. Реалізація наведених заходів покликана адаптувати національне законодавство у сфері управління відходами до європейського. Національний план – це загальнонаціональний інвестиційний план – це документ, неможливо будувати національну систему управління відходами без врахування думки на місцях, тому згідно з Національною стратегією та Національним планом управління відходами, кожна область повинна розробити власний регіональний план та узгодити його з Національним планом управління відходами. Це вимагатиме як фінансового, так і експертного ресурсу обласних державних адміністрацій.

Регіональний план (РПУВ) [4] має охоплювати всі види й потоки відходів (побутові, небезпечні, промислові, відходи сільського господарства, медичні та інші) і має забезпечити ефективне управління відходами в областях з урахуванням положень концепції сталого розвитку та дотриманням ієрархії пріоритетів управління відходами. Відповідно до завдань Національного плану управління відходами, у 2019 році мав бути затверджений порядок розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, який би визначив: яка процедура підготовки плану, хто відповідальний за його розроблення, а також головне – хто має погоджувати РПУВ. Це означає, що після прийняття рамкового Закону «Про управління відходами» необ-

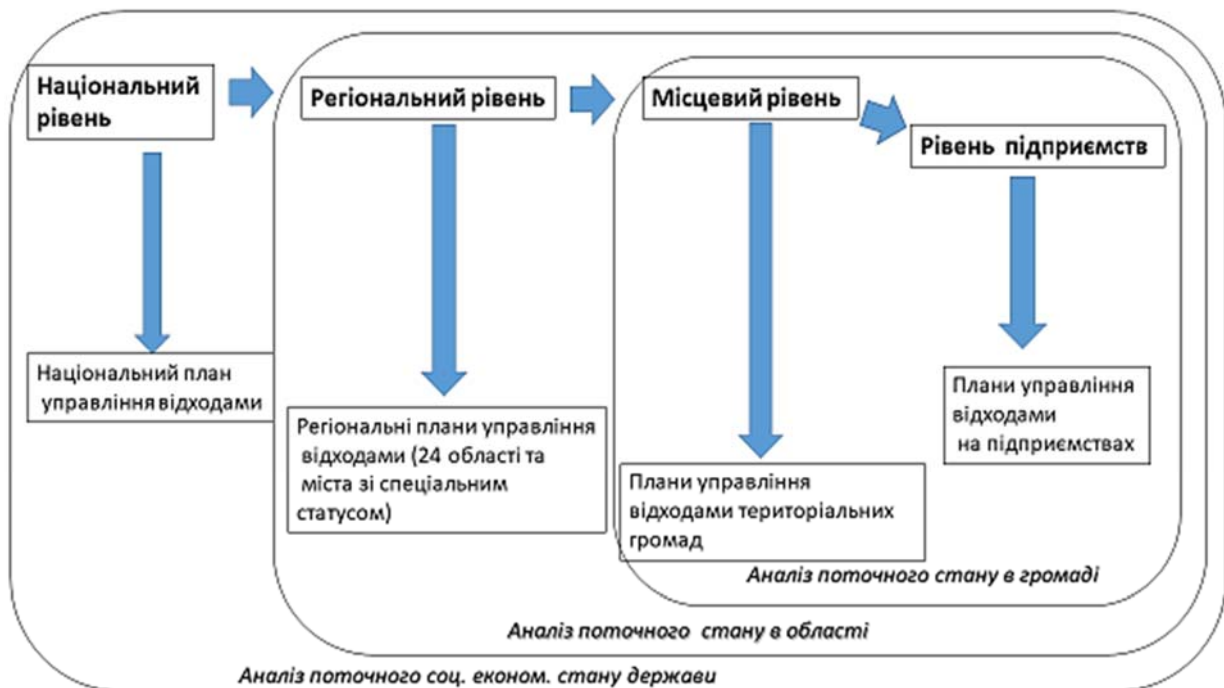

Рисунок 1 – Ієрархія розробки планів управління відходами на різних рівнях публічного управління

Джерело: розроблено автором

хідне розроблення та затвердження Кабінетом Міністрів України постанови, яка визначатиме:

- перелік обов'язкових вимог до регіональних планів управління відходами;
- порядок їх розроблення (зокрема, залучення при їх розробленні представників територіальних громад, громадськості, вимоги гласності цього процесу тощо);
- порядок їх погодження відповідними міністерствами з визначенням чітких строків розгляду та підстав відмови у погодженні.

І оскільки постанова КМУ на відміну від методичних рекомендацій Міністерством екології та природних ресурсів носить обов'язковий характер, відносини з розроблення та погодження регіональних планів управління відходами перейдуть у чітке правове поле.

Без урахування зазначеного такі відносини залежатимуть від суб'єктивного фактору конкретної особи – як при наповненні регіонального плану управління відходами, так і при його погодженні.

Таким чином, громадам рекомендується об'єднувати зусилля для вирішення проблем з відходами, наприклад на основі використання кластерного підходу, створюючи кластери з 5–7 громад, вибудовувати систему поводження з відходами.

Передбачається, що одним із механізмів планування діяльності громад у сфері управління відходами можуть стати місцеві плани управління відходами (МПУВ) [5]. Наразі МПУВ нормативно не є визначеними, але загальна логіка полягає в тому, що МПУВ, по суті, мають стати наступним рівнем деталізації планування після РПУВ, щонайменше у сфері управління муніципальними відходами. Місцевий План управління відходами – це основний документ з планування організації системи управління відходами на місцевому

рівні (місто, територіальна громада, об'єднання територіальних громад). Це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на забезпечення сталого управління відходами в регіоні / територіальній громаді, враховуючи принцип співробітництва територіальних громад, та сформованих, виходячи з оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей [5].

Наразі територіальним громадам запропонована наступна логіка розробки плану управління відходами:

1. Створення робочої групи з розробки плану управління відходами.
2. Розроблення плану.
3. Стратегічна екологічна оцінка.
4. Погодження (громадське обговорення, врахування зауважень).
5. Затвердження.
6. Моніторинг.
7. Перегляд.

МПУВ розробляються та затверджуються ОМС відповідно до їхньої компетенції протягом 6 місяців після набрання чинності РПУВ у відповідній області. Плани обов'язково мають узгоджуватися з основними розділами регіонального плану управління відходами. Кожні два роки має здійснюватися оцінка досягнення цілей та виконання заходів плану, яку належить оприлюднювати.

Для упорядкування нормативно правового забезпечення з яким прийдеться працювати, в рамках розробки відповідних планів управління відходами, територіальним громадам пропонується скористатися наступним алгоритмом дій – скласти таблицю з такими

колонками: назва документа, який повинен бути у громаді (Схема саночистки, Програма тощо); назва документа / Рішення, № документа та дата затвердження (або інформація про наявність проєкту документа); посилання на джерело (в ідеалі, всі вищезазначені документи мають бути розміщені на сайті територіальної громади та бути доступними для громадян). Інформація, отримана з таблиці, дасть можливість визначити прогалини і переформулювати їх у завдання для виконання.

Таким чином, підготовка плану управління відходами – це процес, за допомогою якого органи місцевого самоврядування визначають найважливіші проблеми, пов'язані з поводженням з відходами в зоні своєї відповідальності, та способи їхнього вирішення.

Можемо виділити наступні проблеми, з якими можуть зіткнутися територіальні громади під час розробки планів дій з управління відходами: відсутність обласних програмних документів; відсутність розуміння на обласному рівні, де планується розміщення регіональних об'єктів поводження з ПВ (РПУВ, що розробляються в областях, мають дати відповідь на це питання); збирання інформації (дані за попередні роки); визначення обсягів утворення та вивезення ТПВ, морфологічний склад відходів; побудова прогнозів, їх достовірність; прогалини щодо наявності мінімального переліку нормативних документів на місцевому рівні; економічне обґрунтування технічних пропозицій та заходів (слабкість експертної бази на місцевому рівні); структура тарифу, формування тарифу; необхідність розроблення матеріального балансу; слабкість кадрового забезпечення.

Серед рекомендацій щодо запобігання та розв'язання згаданих вище ймовірних проблем, для територіальних громад, ключовими є: формалізація документів (затвердження планів, програм) – громадам, які розробили місцеві плани дій, необхідно доопрацювати документи, формалізувати та затвердити їх з метою подальшого залучення інвестицій на реалізацію передбачених заходів; юридичний самозахист (наявність необхідної документації на місцевому рівні: схема саночистки, правила благоустрою, норми надання послуг тощо); об'єднувати зусилля громад для вирішення проблем з відходами (використовуючи кластерний підхід); визначення тих заходів, які можуть бути реалізовані на основі грантових проєктів.

Наступним програмним документам з циркулярної економіки в Україні є Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату [6] на період до 2030 року та план її реалізації визначає підстави для розроблення проєктів законів та інших нормативно-правових актів у сфері зміни клімату. Також встановлюються ключові напрямки реалізації Концепції. Концепція покликана удосконалити політику держави у сфері зміни клімату, створити передумови для переходу України до низьковуглецевого розвитку за умови зростання добробуту населення, а також економічної, екологічної та енергетичної безпеки.

Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року [7], прийнята 18 липня 2018 року на засіданні КМУ, передбачає перехід економіки України до моделі низьковуглецевого розвитку, що полягає у переході до відновлюваних джерел енергії і головним

чином у скороченні викидів у навколишнє середовище парникових газів. Стратегія розроблена з метою виконання зобов'язань України відповідно до положень Паризької угоди, рішення Конференції Сторін Рамкової конвенції ООН, а також на виконання розпоряджень КМУ. Цілями Стратегії є: формування нової енергетичної системи, збільшення обсягів поглинання і утримання вуглецю, скорочення викидів у довілля парникових газів та запровадження в Україні концепції екологічного виробництва шляхом застосування “зелених” (екологічних) технологій.

Тобто, забезпечення сталого розвитку територіальних громад у контексті трансформації її економічної системи до циркулярного типу неодмінно призведе до змін в економічній, соціальній, екологічних системах та потребуватиме певних правових та організаційних заходів. Зазначені інституціональні зміни є невід'ємною складовою всього процесу трансформації економічної системи, адже без реформування нормативно правового забезпечення та здійснення низькі інших організаційних заходів, діяльність у сфері зміни економічної системи на циркулярний тип і сприяння подальшій популяризації та розвитку її основних засад, неможлива.

Висновки. Таким чином, в умовах сьогодення Україна, беручи приклад з країн ЄС, повинна здійснити конкретні зміни, які сприятимуть переходу її лінійної економіки до економіки циркулярної. Основними з них є наступні:

1. Використовуючи досвід розвинених європейських країн зі схожою правовою та інституціональною системою, потрібно розробити ефективну законодавчу і нормативно-правову базу функціонування циркулярної економіки в Україні. Необхідно забезпечити максимальну взаємодію і співпрацю профільних відомств у сфері циркулярної економіки.

2. Використовуючи практичний досвід ЄС, потрібно переходити до нових більш ефективних бізнес-моделей (екодизайну, ремонту, повторного використання, відновлення і обміну продукції та максимального запобігання утворенню відходів).

3. Потрібно сприяти кращій поінформованості споживачів щодо концепції “циркулярної” економіки, екологічного “сліду” товарів і послуг, а також сталого споживання. Наприклад, доцільно регулярно проводити інформаційні кампанії щодо вибору більш екологічних товарів або товарів довготривалого використання, протидії грінвошингу (компанії, які позиціонують себе як есоfriendly, але насправді вони такими не є) тощо.

4. Потрібно заохочувати галузі економіки, підприємства і споживачів до максимальної переробки відходів, змінюючи способи виробництва і споживання товарів з короткотермінового до довготермінового (шляхом застосування різних економічних стимулів). Але для цього суб'єкти господарювання повинні бути готовими до змін. Вони повинні навчитися передбачати зміни кон'юнктури ринку і швидко на них реагувати, модернізуючи свої технології виробництва та інвестуючи у переробку і повторне використання.

5. Впроваджувати ідеї циркулярності у планування, управління місцевою інфраструктурою та активами.

В умовах сьогодення циркулярна модель економіки є надзвичайно поширеною і актуальною у світі. Відпо-

відно, сьогодні провідні країни світу, розуміючи важливість запровадження циркулярної моделі економіки, працюють над тим, щоб усунути перешкоди на шляху до її становлення і стараються приймати рішення, які

сприятимуть якомога швидшому переходу до такого типу економіки. Перехід до принципів циркулярної економіки має стати одним зі стратегічних завдань і в Україні.

Список використаних джерел:

1. «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року»: Розпорядження Кабінету міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р (поточна редакція від 17.09.2020). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-r#Text> (дата звернення: 15.08.2022).
2. «Про управління відходами»: Закон України від 20.06.2022. № 2320-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text> (дата звернення: 15.08.2022).
3. Національна стратегія та регіональні плани поводження з відходами є запорукою розвитку областей та громад. Аналітичний матеріал. Децентралізація. 2022. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/8974?page=252> (дата звернення: 10.08.2022).
4. Регіональні плани управління відходами єдині методологічні підходи. Міністерство екології та природних ресурсів України. 2019. URL: https://mepr.gov.ua/files/images/news_2019/24042019/2/4_Coordination_Meeting_2019_April24_OS_ukr.pdf (дата звернення: 28.07.2022).
5. Місцеві плани дій з управління ТПВ як інструмент покращення ситуації із поводження з ТПВ в ОТГ. Матеріали круглого столу «Стратегічне планування у сфері поводження з побутовими відходами» 11.11.19. URL: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Omelianenko_Komunteh_2019.pdf (дата звернення: 28.07.2022).
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері змін клімату на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249573705> (дата звернення: 28.07.2022).
7. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року. Міністерство екології та природних ресурсів України. 2018. URL: <https://mepr.gov.ua/files/docs/Проект%20Стратегії%20низьковуглецевого%20розвитку%20України%20.pdf> (дата звернення: 10.08.2022).

References:

1. «Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii upravlinnia vidkhodamy v Ukraini do 2030 roku»: Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy vid 8 lystopada 2017 r. № 820-r (potochna redaktsiia vid 17.09.2020) [On the approval of the National Waste Management Strategy in Ukraine until 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine №. 820-r/2017 (current version dated September 17, 2020)]. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-r#Text> (accessed 15.08.2022).
2. Pro upravlinnia vidkhodamy. Zakon Ukrainy vid 20.06.2022. № 2320-IX [On waste management: Law of Ukraine № 2320-IX/2022]. Verkhovna Rada of Ukraine (2022). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text> (accessed 15.08.2022).
3. Natsionalna stratehiia ta rehionalni plany povodzhennia z vidkhodamy ye zaporukoii rozvytku oblastei ta hromad. (2022). [The national strategy and regional waste management plans are the key to the development of regions and communities]. Analitichnyi material. Detsentralizatsiia. Available at: <https://decentralization.gov.ua/news/8974?page=252> (accessed 10.08.2022).
4. Rehionalni plany upravlinnia vidkhodamy yedyni metodolohichni pidkhody (2019) [Regional waste management plans are unified methodological approaches]. Ministerstvo ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy. Available at: https://mepr.gov.ua/files/images/news_2019/24042019/2/4_Coordination_Meeting_2019_April24_OS_ukr.pdf (accessed 28.07.2022).
5. Mistsevi plany dii z upravlinnia TPV yak instrument pokrashchennia sytuatsii iz povodzhennia z TPV v OTG. (2019). [Local action plans for solid waste management as a tool for improving the situation of solid waste management in OTG]. Materialy kruhloho stolu «Stratehichne planuvannia u sferi povodzhennia z pobutovymy vidkhodamy». Available at: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Omelianenko_Komunteh_2019.pdf (accessed 28.07.2022).
6. Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zmin klimatu na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 hrudnia 2016 r. № 932-r. [On the approval of the Concept of implementation of state policy in the field of climate change for the period until 2030: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 7, № 932-p/2016]. Kabinet Ministriv Ukrainy. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249573705> (accessed 28.07.2022).
7. Stratehiia nyzkovuhletsevoho rozvytku Ukrainy do 2050 roku [Low-carbon development strategy of Ukraine until 2050]. Ministerstvo ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy. Available at: <https://mepr.gov.ua/files/docs/Проект%20Стратегії%20низьковуглецевого%20розвитку%20України%20.pdf> (accessed 10.08.2022).

Klievtsievych Nataliia

Odessa National Economic University

ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECTS OF THE APPLICATION OF THE CONCEPT OF CIRCULAR ECONOMY AT THE LOCAL LEVEL

The article examines and analyzes the main program documents on the circular economy in Ukraine. The National Waste Management Strategy of Ukraine until 2030 has been analyzed, which provides for the implementation in the state of the best European practices in the field of handling various types of waste (industrial, solid household, agribusiness waste, construction, hazardous and other types of waste). The main directions of state regulation in the field of waste management are determined, taking into account European approaches. It was determined that the tools for implementing the National Waste Management Strategy of Ukraine until 2030 are waste management plans, which are developed at three main levels of public management: national, regional and local. The article presents the author's critical position regarding the processes of preparation and development of these plans at all levels of the

administrative-territorial system. A recommendation was made for communities to join efforts to solve waste problems, for example, based on the use of a cluster approach, creating clusters of 5–7 communities, to build a waste management system. In order to organize the regulatory and legal support that will have to be worked with, as part of the development of relevant waste management plans, territorial communities are offered to use a certain algorithm of actions. Problems that territorial communities may face during the development of waste management action plans are highlighted. Recommendations have been developed to prevent and solve the above-mentioned potential problems for territorial communities. It was concluded that ensuring the sustainable development of territorial communities in the context of the transformation of its economic system to a circular type will inevitably lead to changes in the economic, social, and ecological systems and will require certain legal and organizational measures. It has been proven that institutional changes are an integral part of the entire process of transformation of the economic system, because without reforming the legal framework and implementing a number of other organizational measures, activities in the field of changing the economic system to a circular type and promoting further popularization and development of its basic principles are impossible. This was achieved with the help of general scientific methods (system analysis, formalization) and methods of economic and statistical analysis (graphical, grouping). The practical value of the conducted research is the development of specific recommendations that will allow, in the event of their application, to reduce the amount of extraction of primary resources, to increase the efficiency of the use of already used resources, and to increase the level of technological and socio-economic development in the areas.

Keywords: *circular economy, organizational conditions, legal conditions, business models, circular economy, cost, supply chain, transition, resources, waste and reuse.*

JEL classification: R11, Q01, Q53, Q57
